

Strona czasopisma: <http://analit.agh.edu.pl/>

Uwalnianie jonów żelaza(III) do środowiska pod wpływem roztworów kwaśnych

Releasing of iron(III) ions into the environment under the influence of acidic solutions

Martyna Drużyńska, Emilia Glanowska, Karolina Greń, Joanna Smajdor

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki, al. Mickiewicza 30, 30-059 Kraków

ABSTRAKT: Artykuł porusza kwestię wymywania żelaza z odpadów przemysłowych. Badaniom zostały poddane trzy próbki: piaski formierskie, żużel ze spalarni odpadów oraz żużel stalowniczy. Na każdą z próbek działano roztworami kwaśnymi imitującymi kwaśne deszcze. Następnie przeprowadzono pomiary wykorzystując metodę spektrometrii UV-Vis, aby sprawdzić ile żelaza (III) uwalnia się z tego typu odpadów.

ABSTRACT: The article addresses the issue of iron leaching from industrial waste. Three samples were examined: foundry sands, slag from waste incineration, and steel slag. Each sample was treated with acidic solutions simulating acid rain. Subsequently, measurements were conducted using the UV-Vis spectrometry method to determine the amount of iron (III) released from these types of waste.

Słowa kluczowe: żużel, hałda, piaski formierskie, spektrofotometria, wymywanie, kwaśne deszcze, odpady stałe, żelazo

1. Wstęp

Coraz częściej mówi się, że żyjemy w dobie kryzysu klimatycznego. Powszechnym problemem dla naszego środowiska są nieodpowiednio składowane odpady. W 2020 roku państwa Unii Europejskiej wytworzyły aż 2 151 milionów ton odpadów [1]. W województwie małopolskim znajduje się około 753 hektarów składowisk odpadów niezrekultywowanych, a jedynie 0.2 hektara obszarów zrekultywowanych [1]. Źródła surowców bogatych w metale ciężkie bez wątpienia przynoszą zyski ekonomiczne dla regionu, jednak wydobywanie ich niesie ze sobą pewne konsekwencje geologiczne, między innymi zniszczenia terenu i zatrucie wód. Przemysł ten generuje także liczne zanieczyszczenia [3]. Żużle stalownicze i wielkopiecowe stanowią około 2.5% wszystkich wytworzonych odpadów. Zakład Odzysku Surowców Madrohut jest krakowską firmą zajmującą się składowaniem tego typu odpadów.

Rysunek 1. Hałda żużlu stalowniczego z zakładu Madrohut.

Opady atmosferyczne, w tym niebezpieczne dla środowiska kwaśne deszcze mogą przyczynić się do uwalniania metali ze składowanych zanieczyszczeń [4]. Uwolnione metale takie jak żelazo, miedź, cynk czy kadm przyczyniają się do degradacji terenu, a przekraczając pewne stężenie także negatywnie wpływają na zdrowie człowieka [2,5]. Niesamowicie ważne jest przeprowadzenie badań pod kątem wpływu kwaśnych deszczy oraz zrozumienia kinetyki uwalniania związków toksycznych, gdyż w przyszłości pomoże to zminimalizować migrację tych substancji [2].

Celem badań było oznaczenie jonów żelaza (III) w roztworach kwaśnych po siedmiodniowym procesie wymywania żelaza z odpadów stałych pobranych z miejsca składowania i przetwórstwa - zakładu Madrohut w Krakowie.

2. Materiały i metody

2.1. Przygotowanie próbki

Analizie poddano materiał pobrany z hałd, przedsiębiorstwa odzysku surowców Madrohut w Krakowie, na których składowano piaski formierskie, żużel z krakowskiej spalarni odpadów oraz żużel stalowniczy. Pobrane próbki poddano naturalnemu suszeniu przez okres 14 dni. Każdą z pobranych próbek poddano homogenizacji, która przebiegała w kilku etapach. Próbkę gleby zabezpieczono w bibułę i rozdrabniano wstępnie za pomocą młotka, w celu uzyskania drobniejszej frakcji, kolejno przesiano uzyskany materiał przez sito o średnicy oczek 0.75 mm, podziarno przeniesiono do moździerza agatowego i ucierano.

Rysunek 2. Jedna z próbek pobranych w zakładzie.

2.2. Przygotowanie próbki do wymywania

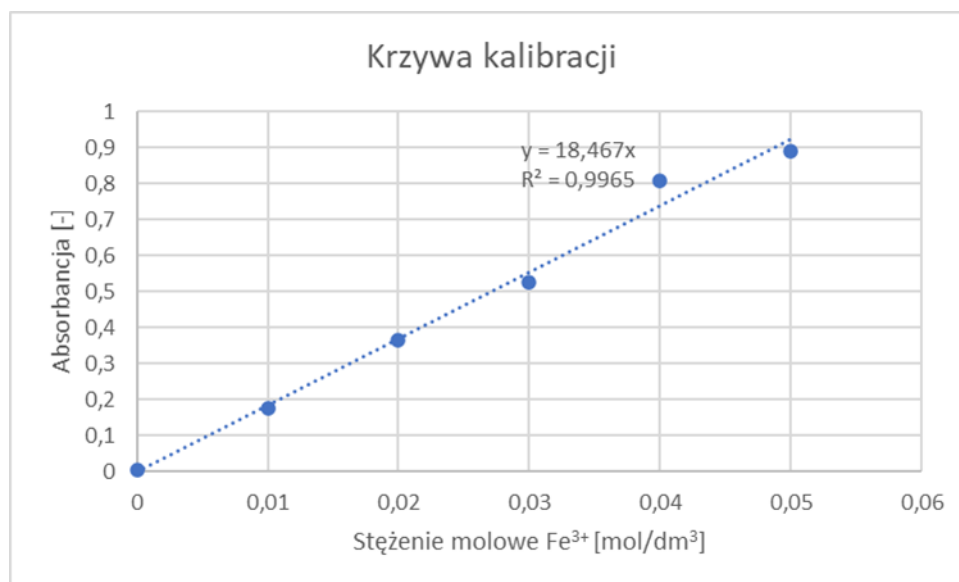
Odważono dwa razy po 0.5 g każdej z próbek na wadze RADWAG PS 450/X, naważki przeniesiono ilościowo do pojemników. Do pierwszej serii próbek wprowadzono po 25 ml roztworu imitującego kwaśne deszcze o pH wynoszącym 2.08 (pH-metr ELMETRON CPI-505) uzyskany w wyniku stopniowego dodawanie stężonego HNO_3 do wody destylowanej. Drugą serię próbek zalano 25 ml wody destylowanej o pH wynoszącym 5.53. Wykorzystana woda destylowana miała przewodność właściwą $4.61 \mu\text{S}/\text{cm}$ (konduktometr CRISON BASIC 30).

2.3. Oznaczenie zawartości żelaza(III)

Zawartość uwolnionego żelaza (III) oznaczono kolorymetrycznie z użyciem kwasu sulfosalicylowego, przygotowano serię roztworów wzorcowych o stężeniach mg/ml: 0.01, 0.02, 0.03, 0.04, 0.05. Uzyskano krzywą kalibracyjną o współczynniku determinacji $R^2=0.9965$ i równaniu (1):

$$y=18.467 \cdot x \quad (1)$$

gdzie y to absorbancja, natomiast x to stężenie jonów żelaza(III).

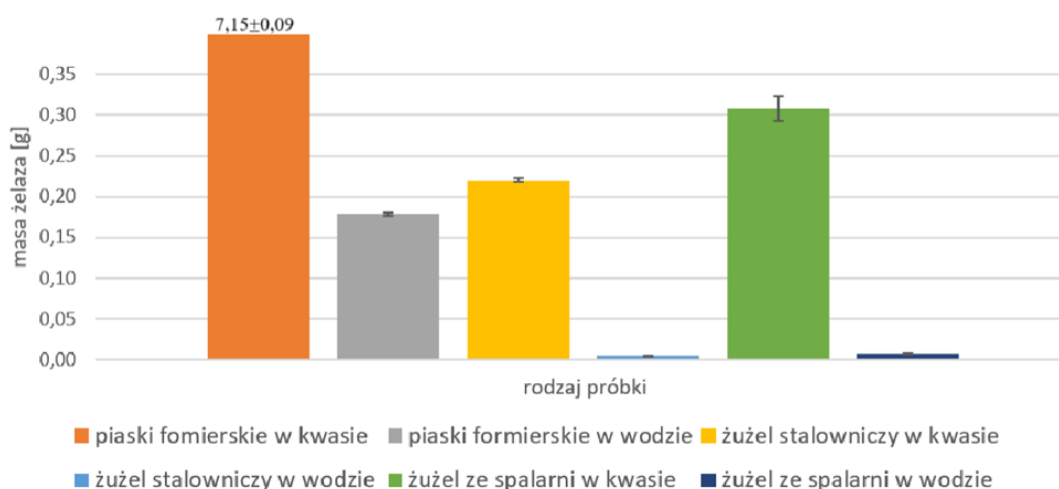

Rysunek 3. Krzywa Kalibracji.

Oznaczenia dokonano na spektrofotometrze UV-ViS PerkinElmer Lambda XLS, przy długości fali $\lambda=423$ nm.

3. Wyniki i dyskusja

Otrzymane wyniki zawartości żelaza w próbkach zastawiono na wykresie (Rysunek 4).

Rysunek 4. Wykres ilości żelaza(III) uwolnionej ze 100g próbki.

Analizując otrzymane wyniki, można zauważyć, że z każdego pobranego kruszywa, wymyto znacznie większą zawartość żelaza (III) dla próbek roztwarzanych w roztworze o niższym pH. Dzieje się tak prawdopodobnie dlatego, że kwas dostarcza jony H^+ , które reagują z żuzłem, dzięki czemu powstają związki żelaza rozpuszczalne w wodzie. Wynika z tego, iż kwaśne deszcze poza swoją toksycznością, mogą mieć kolejny szkodliwy efekt na środowisko, jakim jest uwalnianie żelaza z odpadów, które po dostaniu się do ekosystemu w zbyt dużych ilościach może zaburzyć jego równowagę.

Kolejnym wnioskiem, jaki można wysunąć interpretując wyniki, jest fakt, iż w piaskach formierskich znajdowało się najwięcej żelaza. Zarówno dla próbki z kwasem, jak i dla próbki z wodą, wyniki zawartości żelaza (III) są dużo wyższe dla piasku formierskiego, niż dla pozostałych dwóch kruszyw. W próbkach z piaskiem formierskim otrzymano około 25 razy większą zawartość żelaza (III), niż w próbkach z żuzłami.

Natomiast porównując ze sobą oba żuzłe, dla obu próbek - i w kwasie, i w wodzie, większą zawartość żelaza (III) oznaczono w próbkach z żuzłem ze spalarni, niż w próbkach z żuzłem stalowniczym. Może to być spowodowane różnymi przyczynami – spalanie mogło wpłynąć na wydzielanie się żelaza, jednak żuzłe miały też prawdopodobnie różny skład.

4. Wnioski

Każde z badanych kruszyw z wysypiska śmieci zawierało metal ciężki jakim jest żelazo. Wymyta ilość żelaza (III) była zróżnicowana - największą zaobserwowano w piaskach formierskich, a z żuzłu stalowniczego wymyto mniej żelaza (III), niż z żuzłu ze spalarni. Środowisko, w jakim są przechowywane odpady ma duże znaczenie – roztwór o bardziej kwasowym odczynie wpłynął na ilość uwolnionego żelaza (III), co wskazuje, iż kwaśne deszcze ułatwiają migrację metali ciężkich do ekosystemu.

Aby lepiej poznać temat, a co za tym idzie podjąć kroki w lepszym dbaniu o środowisko, konieczne jest podjęcie dalszych badań w tym obszarze, które na przykład mogłyby się koncentrować na sprawdzeniu zmiany zawartości żelaza (III) w funkcji czasu.

Literatura

- [1] Główny Urząd Statystyczny - Ochrona środowiska 2022
- [2] W. Li, Y. Deng, 2024, Potential risk, leaching behavior and mechanism of heavy metals from mine tailings under acid rain, *Chemosphere* <https://doi.org/10.1016/j.chemosphere.2023.14099>
- [3] X.Lu Xu, N. Qi Shen, 2013, Study on the Problems and Control Measures of Geological Environment in the Qianbaoling Mining Area, *Environmental Enginiering* <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMR.864-867.2683>
- [4] C. Cánovas, R. González, 2023, Metal mobility and bioaccessibility from cyanide leaching heaps in a historical mine site, *Hazardous Materials* <https://doi.org/10.1016/j.jhazmat.2023.130948>
- [5] 2010, Influence of accumulation of heaps of steel slag on the environment: determination of heavy metals content in the soils <https://doi.org/10.1590/S0001-37652010000200003>